

REGIMINUS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 19 (124)

1994 m. rugpjūtis

KAIP KONTROLIUOTI VALDŽIA?

Rugpjūčio 6d. Ariogaloje, Nepriklausomybės gynėjų šventėje kalbėjusių oficialių asmenų kai kurios mintys

LPKTS presidentas, Seimo narys Balys Gajauskas:

Ar dar ilgai mes jiems leisime plėsti Lietuvą? Daug kas priklausys nuo to, kaip per referendumą pasisakys tauta... Turime būti tvirti, kaip mūsų partizanai, kurie turėjo aiškų tikslą - Lietuvos nepriklausomybę. Jie nesvyravo žuvo, bet nepasidavė ir įrašė savo vardus garbingon Tėvynės istorijon.

Seimo Demokratų partijos frakcijos seniūnas Saulius Pečeliūnas:

Šiandien nėra priešo, kuris stovėtų su ginklu rankose kaip sausio dienomis ar per rugpjūčio pučą. Šiandien priešas gudresnis: jis slenka, ropoja, po trupinėli glemždamasis mūsų valstybingumą... Ar viena dieną neliksime be Valstybės? Būsime sotūs, turėsime gražius namus, bet neturėsime paties brangiausio-Tėvynės... Šiandien turime pirmąją ir, duok Dieve, pasuktinią Vyriausybę, kuri nesurenka mokesčių. G.Vagnoriaus Vyriausybei buvo priekaištaijama, kad surenka per daug mokesčių ir ne taip dalija pinigus. Mokesčiai ir dabar ne mažesni, o iždas tuščias. Kokia priežastis? Ji viena - tie žmonės moka tik vykdyti nurodymus. Duodantieji nurodymus dabar-toliau, o šie vadovautis savo galva nelabai sugeba.

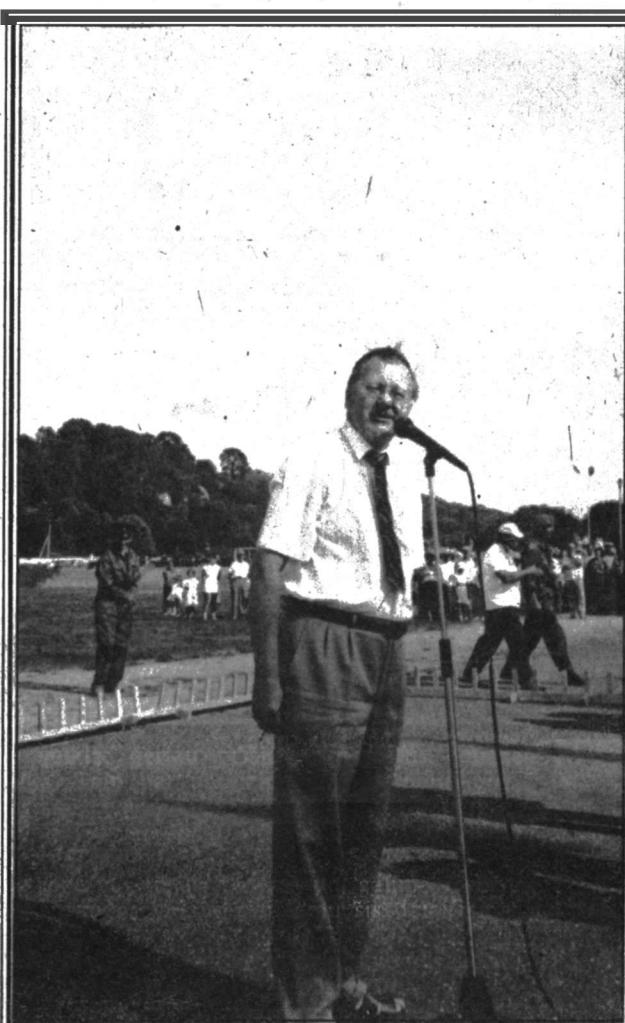
SKAT pulkininkas Jonas Bitvinskas:

Savanoriai visais laikais buvo patys pirmieji Nepriklausomybės gynėjų gretose. Tokie jie buvo, yra ir bus.

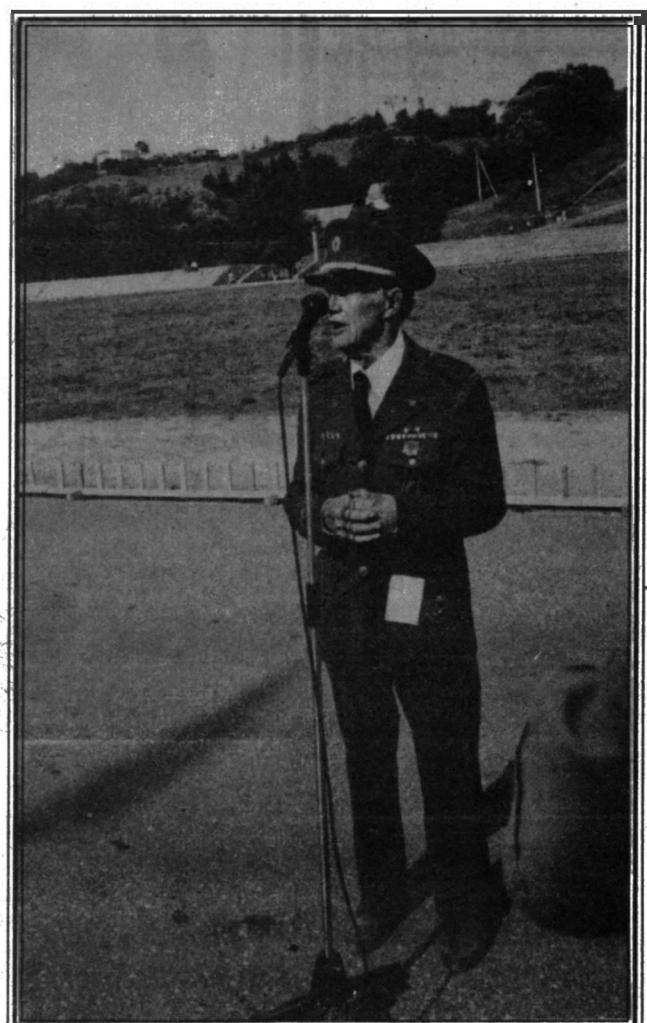
Tautininkų sąjungos pirmininkas Rimantas Smetona:

Kas manote, kad pirmiausia reikia šią valdžią pažeisti, o paskui įgyvendinti visa, kas mums atrodo reikalinga padaryti, kas būtina Lietuvai, nedelsdami ateikite pas mus.

Išeivijos Daumanto šaulių kuopos vadas

Prof. V.Landsbergis

J.Daumanto šaulių kuopos vadas K.Karuža

Ateis valanda, kai Lietuvoje atsiras Plechavičius II.

Seimo Opozicijos vadovas prof. Vytautas Landsbergis:

Ko šiandien reikia Lietuvoje? Reikia sutarimo, kas yra bendras reikalas. (Profesorius pakelė į viršų suglaustais delnais rankas.) Štai tas ženklas, prieš kurį pasitrukė ir tankai, ir didžiosios prievertinės valstybės KGB batalionai... Šiandien reikia matyti šalia savęs esantį žmogų, matyti, kaip jis kenčia ir varsta, ir galvoti, kaip jam padėti, paskatinti nenusiminti... Reikia sutelkti žmones ir padėti jiems išsilaikti. Tuo labiau, kad "pramušėm" galimybę balsuoti jau ši mėnesį ir sustabdyti tai, kas darosi... Turbūt mažai kas balsuos "ne", bet agituojama, kad žmonės neitų balsuoti. Bet neidami balsuoti, jie balsuoja už DDP. Štai reikia žmonėms išaiškinti... Referendumo išstatyme yra dar vienas labai svarbus dalykas. Jei šis išstatymas bus priimtas, tai kitame referendume, jei žmonės reikalau ankstesnių Seimo rinkimų, užteks 35 proc. balsų (vietoj 50- E.S.)... Todėl reikia laimėti ši referendumą. Tai - valdžios kontrolė. Valdžia turi atsiskaityti. Jei toliau bus vykdoma tokia "prichvatizacija", tai atsakomybė teismui, o ir bendra atsakomybė išlieka 10-iai metų. Taip įrašyta... Jūsų žadinti nereikia, nes jūs patys esate žadintojai, bet yra jūsų giminės, pažįstamai. Su visais kalbékime aiškiai, tiesiai, vieningai - ir iki galo!

Autoriaus nuotraukos

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Kommentaras

Politinio LPKTS statuso klausimu

Vilniaus politinių kalinių ir tremtinių bendrija Sajungos rajonu skyriams išplatino pareiškimą, kuriame neigiamai vertina liepos 16d. Kaune įvykusio LPKTS suvažiavimo darbą organizacijos statuso pasirinkimo klausimui. Spausdiname LPKTS valdybos atsakymus i pareiškime pateiktus teiginius:

1. Vilniaus bendrijos siūlymas surengti suvažiavimą metu pabaigoje- tolygus siūlymui hepersiregistravoti (pagal LR galiojančius respublikinių organizacijų veiklos įstatymus organizacijos įteisinamos tik LR teisingumo ministerijai jas įregistruoti). Teko skubėti, nes Seimui priėmus partijų ir organizacijų įstatymo pataisą, registravotis privaloma iki rugsėjo 1d.

2. LPKTS pagal savo įstatus ligi šiol buvo įregistruota kaip "visuomeninė politinė organizacija". Seimui priėmus nutarimą atskirti politines organizacijas nuo visuomeninių ir nesuteikti teisės visuomeninėms organizacijoms kelti savo kandidatų net i savivaldybių deputatus, LPKTS suvažiavimas turėjo padaryti tokį sprendimą dėl organizacijos statuso, kad visuomeninė politinė veikla būtų kuo mažiau varžoma, t.y. LPKTS įstatuose išrašyti "politinė organizacija", faktiškai- paliki tai, dėl ko jau buvo nuo pat "Tremtinio" klubo susikūrimo apsispresta. Juk ir anksčiau ši organizacija buvo politinė savo veiklos turiniu. O forma buvo visuomeninė. Taigi- niekas nesikeičia. Veiklos forma lieka visuomeninė, tačiau juridiškai. dėl galiojančio minėto Seimo įstatymo tenka žodį "visuomeninė" arba žodį "politinė" organizacijos įstatuose nubrauktui.

3. LPKTS suvažiavime dalyvavo visų rajonų skyrių delegatai. Apie šio neeilinio suvažiavimo sušaukimą ir dienotvarkę skyriams buvo paskelbta prieš dvi savaites. Siunčiant delegatus, be abejō, skyriai turėjo rengti narių susirinkimus ir statuso pasirinkimo klausimą apsvarstyti.

4. Vilniaus bendriją baugina visuomeninės organizacijos vardo netekimas. Netiesa, kad bus varžoma ūkinė veikla, labdaros be monto mokesčių gavimas, nes labdarą ir aukas iš fondų ir privačių asmenų (net valstybines dotacijas) politinės organizacijos turi teisę gauti.

5. Pagal partijų ir organizacijų įstatymą visuomeninės organizacijos galės veikti tik pagal pörnėglus ir interesus.

6. Priekaištavama, kad "dar viena partija- tai žala Lietuvai". Priekaištasis nepelnytas, nes ši politinė visuomeninė organizacija susikūrė pirmoji. Būtent jos nariai organizuotai kūrė visas dešiniųjų partijas, kad Lietuvos komunistų partija neliktu visagalė ir vienvaldė. Su visomis dešiniuosiomis jėgomis eisime drauge ir toliau.

Spaudai parengė Vanda PODERTYK

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Trumpai apie įvykius

■ Statistikos departamento direktorius K.Zaborskas informavo, kad nuo birželio pabaigos labiausiai pabrango išlaidos būstui- kuras ir energija- 13,5 proc., o skaičiuojant nuo metų pradžios- net 150,2 proc. Infliacija per septynis šiu metų mėnesius sudarė 25,5 proc. Per tą laiką vidutinis darbo užmokesčis padidėjo nuo 231 Lt iki 278 Lt (20,3 proc.), o pensija- nuo 99 Lt iki 114 Lt (15 proc.). Statistikos šefas teigė, kad realus darbo užmokesčis pirmą kartą per nepriklausomybės metus ne mažėjo, o didėjo. Tuo patikėti nelengva, o gal ir neįmanoma, kai infliacijos tempas lenkia darbo užmokesčio tempą 5,2 proc., o pensijų prieaugi- net 15,5 proc. Lietuvos gyventojai maistui išleidžia net 61,5 proc. visų savo lėšų, o butui, kurui, energijai- 9,9 proc.

■ Spauda praneša, kad už Prezidento automobilio numerius sumokėta 9243,6 Lt, t.y. 243,5 karto brangiau negu visi kiti piliečiai moka. Kylo įtarimas, kad Prezidentūroje susisuko gūžtelė sukčiai.

■ Kovo 11-osios Akto signataras, buvęs derybų su Rusija delegacijos atstovas Česlovas Stankevičius mano, kad "būtent dabar ir sprendžiasi lemiamas Lietuvai klausimas- ne karinių pervežimų klausimas, bet Lietuvos likimas, Lietuvos priklasomybės ir nepriklausomybės nuo Rusijos klausimas. Rusija siekia atkurti visa savo buvusių karinę erdvę, atskirti nuo Vidurio Europos Baltijos valstybes". ("Lietuvos aidas", Nr.156, 94 08 11).

■ Seimo Opozicijos vadovas prof.V.Landsbergis dar rugpjūčio 6d. Ariogaloje kalbėjo, kad paskutinę Seimo sesijos darbo dieną buvo priimtas įstatymas dėl vienos vienintelės (!) Marijampolės pieno perdibimo įmonės nominalaus kapitalo padidinimo "nesumokėtų mokesčių, delspinigų ir kitų pelno rezervų suma". Dabar paaiškėjo, kad Premjeras A.Sleževičius ir žemės ūkio ministras tokį sprendimą jau buvo padarę liepos 11d. Ko tik nepadarys "geri pienininkai- vieno labai didelio pienininko draugai- tai įmonei mokesčių mokėti nereikia; o skola eina į pelną". Opozicijos vadovo nuomone, abu "geradariai pabūgo, kad už tai kada nors galitekti "atsakyti prieš teisą". Štai ir paskubėjo prisiųgti Seimo įstatymu. Juk Seimo teisman nepatrauksi. Ši istorija akivaizdžiai rodo, kodėl Lietuvai reikalingas teisiningumo referendumas.

■ Nustojė éjęs savaitraštis "Amžius". Sajūdžiui be kovos atidavus atskilėliams populiariausius savo laikraščius - "Atgimimą" ir "Respubliką", "Amžius" labai pavėluotai megino išsikovoti vietą po saule. Savaitraščiu talkino daug žinomų autorų, nuosekliai tėsusiu valstybingumo gynimo tradicijas. Kylant kainoms (o ir kitoms priežastims veikiant) émė mažėti skaitytojų. Ar prisikels dešiniųjų laikraštis?

■ Nepriklausomybės Akto signataras, kelių vyriausybų krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius neigiamai vertina susiklosčiusią padėtį krašto apsaugos sistemoje. "Iki šiol Seimas, Vyriausybė ir prezidentūra nesvarsto bazinių dokumentų, reikalinių krašto apsaugos sistemos kūrimui. Jau dvejų metų praėjo, kai mes buvome pateikę nacionalinio saugumo konceptijos projektą. Niekas iki šiol nepriimta... konceptualių dokumentų neturint, einama tik prie vieno- volunteriastinės politikos nacionalinio saugumo srityje",- konstatuoja eksministras penktaisiais (I) nepriklausomybės metais.

"Kuklumo praradimas"

Taip LPKTS valdyba pavadino savo atsiliepimą į "Tremtinio" nr.18 spausdintą šio laikraščio korespondento E.Simanaičio ir LPKTS nario, Nepriklausomybės atkūrimo Akto signataro L.Simutės interviu. Rašinį apsvarsčiusi, LPKTS valdyba pareiškė, kad dėl "Tremtinio" redakcijos kaltės į viešumą prasiskverbė neteisinga informacija, nes publikacijoje L.Simutės kladinančiai prisistato esąs LPKTS steigėju, be to, teigia, kad organizacija naujai paskelbta politine.

"Pranešame, kad L.Simutės néra šios organizacijos, kuri įkurta 1988m. liepos 27d., steigėju. Nuo pat organizacijos įkūrimo iki dabar ji buvo politinė, nuosekliai kovojo už Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimą, už paskelbtos Nepriklausomybės įtvirtinimą. Yra pareiškusi, kad Laisvė- aukščiau už gyvybę, ir šios nuostatos laikosi nepriklausomai nuo įvairių partijų susidarymo, persivardijimo ar žlugimo",- pasakyta atsiliepime.

Redakcijos nuomonė. Statuso pasirinkimo problemą labai staigiai ir drastiškai primetė didžioji politikė LDD partija. Juk tik jos atstovų Seime dauguma nulermė, kad būtų priimtos įstatymų pataisos, labiau varžančios juridinių, o kartu ir individualių asmenų visuomeninę politinę veiklą. O pataisų projektas Seime sklandė ilgiau nei gerą pusmetį ir "Tremtinyje" apie tai skelbėme, kviesdami susimąstyti ir pareikšti savo poziciją. Manome, kad visuomenė, nepajégusi už protestuoti tokiu savo laisvalaikio veiklos suvaržymu, negali tikėtis ką rimtesnio nuveikti ir organizuoti visuomeniniu darbu, t. y. būti rimta opozicija tokiomis politinėmis jėgomis, kaip LDLP. Neleisti kelti savo kandidatų net i savivaldybių deputatus, riboti visuomeninių organizacijų dalyvavimą savo šalies politiniame gyvenime- tolygu laikams, kai politiniam kaliniams buvo atimta rinkimų teisė- neleista net balsuoti.

O minėtasis "Tremtinio" interviu parodė, kad laikraštis suteikia tribūnų visiems buvusiems politiniam kaliniams ir tremtiniam, jeigu jie néra kairiųjų komunistinių, pažiūrų. Manome, kad "Tremtinys" netaps partiniu leidiniu, nes Sajungos prezidentas B.Gajauskas yra viešai ir nedviprasmiškai pasakęs- "Ne!" ("Tremtinys". Nr. 16(121)). Manome, kad ir kitus jo žodžius šiame laikraštyje verta prisiminti visiem, kurie abejoją, ką pasirinkti.

Vanda PODERTYK

Ar valdantieji nesuvokia pavojaus?

Tėvynės Sajungos (Lietuvos konservatorijų) politinė taryba kreipėsi į Lietuvos piliečius dėl iškilusų pavoju Nepriklausomybei. Kreipimėsi rašoma: "Mūsų Lietuvavilčių ir nevilties šalis. Viena vertus, po truputį randasi ir stiprėja privati gamyba, kita vertus, visai nusmuko valdžia gamyba ir finansai,... valdžia nemato ir neparodo jokių normalių perspektyvų, nes valstybė neregėta praskolinta. Tačiau grėsmingiausias nevykusio valdymo padetas bloginimo padarinys-tas, kad prasidėda pačios valstybės naikinimas. Valdančioji partija, jos viršūnės, sovietmečiu administravovo raudonosios imperijos pakraštij- "teritoriją", vadinamą Lietuvos TSR. Ligi šiol kalbėdamu apie Rusiją, kaip gerovés šaltinį ir svarbiausią Lietuvos gaminių rinką, tie asmenys nesugeba ar nesuvokia, kaip ekonomiškai, politiškai ir kitomis priemonėmis apginti savo valstybę. O Lietuvos nepriklausomybei, ypač matant įvykius Baltarusijoje, Ukrainoje, taip pat kai kurių Vakarų šalių pataikavimą Rusijos imperializmu, yra iškilių ypatingas, vis didėjantis pavojus. Dabar jau mūsų eilė būti taikiniu atkuriant seną imperiją. Jau paskelbtas Maskvos tikslas sudaryti karinę politinę Rusijos Baltarusijos ir Lietuvos sutartį. Politizuotas Rusijos kapitalas atvirai talcosi į strateginius Lietuvos taškus. Atvirai kagebizojo valdžios struktūros, net Prezidento aplinka. Diktatas pasmaugti Lietuvą multais arba priversti ją pačią užsimestai karinio tranzito sutarties kilpą yra akivaizdus. Tą pripažsta ir pati Lietuvą valdanti grupuotė, bet kažkodėl pernelyg noriai linkusi kapituliuo...

Nepriklausomybė pavojuje! Lietuvai reikalinga valstybė ginančių partijų ir visų sąmoningų piliečių bendra tvirta nuostata: grįžmas į Maskvos pavaldomą- tai kovų ir aukų išdavystė. Valstybės gelbėjimo programa šiandien yra svarbiau negu nevykusiu LDDP viršūnių politikos ir žalingų veiksmų kritika. Tačiau ir kitų valdančiosios partijos nariai turi suvokti savo atsakomybę. Surenkite bent suvažiavimą arba konferenciją, stabdykite savo vadus arba pasitraukite! Kad niekas nesakytu: "Štai tie dar kartą pardavė Lietuvą".

Piliečiai raginami suvokti pavojų, kad valdantieji "tos" koridorius kilpos patyliukais neužmestų referendumo kovose".

■ Politinių kalinių sajungos konferencija rugpjūčio 5d. paskelbė kreipimąsi, kuriame rašoma: "Rengiamasi įteisinti karinį tranzitą bei pusvelčiui parduoti už politizuotus pinigus buvusiems okupantams ar jų statytiniams Lietuvos turtą... Né vienam už nusikaltimus Lietuvai ir jos žmonėms dar né plaukas nuo galvos nerukrito. Niekada nebuvę savarankūs, buvusieji įrodė, kad nesugeba ūkiškai tvarkyti Lietuvos reikalų". Lietuvos piliečiai kviečiami nebūti abejingi ir aktyviai dalyvauti referendumu.

■ A.Stašaičio aferos, besaikis gyrimasis ir dažni antivalstybiški išpuolai ("nemokēsi mokesčių"), o dabar vengimas atsakomybės ir slapstymasis nuo teismo vis dar tebeformuoja nūdienos Lietuvos "verslininko" įvaizdį. Sveikatos sajungos prezidentas Dainius Kepenis sako, kad "Stašaitis neturėjo jokių garantijų, bet tik tikėjimą savo sekme. Tuo tikėjimu užkrėtė savo partnerius". A.Stašaitis liko skolingesnių tūkstančiams draudimo kompanijos "Sveikuoliai" indėlininkų apie 6mln. Lt. Apvilti ir apgauti žmonės grasina teismu. D.Kepenis sako: "Dabar būtume atsargesni- pririšume prie A.Stašaičio kojos kelma, kad daugiau nebepakiltų".

■ Pagaliau Premjeras A.Sleževičius kartu su Seimo nariu G.Kirkiliu tiesioginėje TV laidoje susitiko su G.Vagnoriumi ir jam talkinus žurnalistė L.Pociūnienė. Referendumu spręsti pāsiūlyti klausimai nebuvę nagrinėjami iš esmės. Premjeras ir Kirkilas tik kartojo nuvalkiotus ir nepagrįstus teiginius, pavyzdžiu, apie kilsiančią didžiulę infliaciją, kuri dar labiau nuskurdins ir taip visiškai apiplėštus ir nuskurdintus Lietuvos gyventojus, arba apie nereikalingas dideles 4,5 milijono litų išlaidas referendumui surengti. G.Kirkilas galėjo paaiškinti, kad referendumo išlaidos- maždaug 1,2 Lt vienam gyventojui, o referendumu sprendžiamos lėšos- tūkstančiai kiek-vienam ir milliardai valstybei. Abu valdžios atstovai ragino piliečius nelti į referendumą, pasak Seimo nario A.Kubiliaus, - nedalyvauti valstybės valdyme. Tokį raginimą A.Kubilius pavadino nedemokratiku.

1994m. rugpjūtis

TREMINTINYS

3

Nepriklausomybės gynėjų šventės atgarsių

Rugpjūčio 6d. nuo pat ankstyvo ryto plūdo svečiai keliauninkai, rikiavo mašiną prie mašinos. 13 val. bažnyčioje monsinj. A.Svarinskas aukojo šv.Mišias už laisvės kovose žuvusius, negrūžusius ir grūžusius, bet vis dar kenčiančius brolius ir seseris. A.Svarinskas kvietė visus būti aktyviems, vienyti, neužleisti pozicijų priešams - "juk Lietuva- katalikiškas kraštas".

Po pamaldų nenutrūkstama eisena patraukė į kapines, kur prie paminklo "Žuvusiems už Lietuvos laisvę kankiniams" iš prie kryžių buvo padėtos gėlės, pasimelsta.

Iš kapinių vilnijanti rezistentų bangą nusirito į slėnį, prie gražiosios Dubysos, kur vyko minėjimas, kuriam šauniai vadavavo A.Vizbaras ir D.Vizbarienė. Pakėlus vėliau, sugiedojus himną, minėjimą pradėjo Ariogalos meras. Po jo kalbėjo LPKTS prezidentas B.Gajauskas, demokratas S.Pečeliūnas, tautininkas R.Smetona, prof. V.Landsbergis, karių, šaulių atstovai, aktorius poetas K.Genys.

Po iškilmingosios dailies dainavo Raseinių, Druskininkų, Vilkijos tremtinių chorai, Kauno šaulių vyrų ansamblis, Kauno "Aro" pučiamujų orkestras, Ariogalos šaulių chorai ir kt. Šilutės lakūnų eskadrilė sveikino dalyvius iš dangaus, Tauragės "Geležinio vilko" būrys išlėkė į aikštę dengta mašina ir ant pievos pabėrė vyrus, kurie demonstravo šiuolaikinės kovos meno triukus. Buvo ko pažiurėti!

Paskui visi buvome pakvieti Raseinių karių košės ir gérimo paragauti. O tada susėdė šeimyniškai paupy kalbėjomės su likimo draugais, vaišinomės, dalijomės tuo, ką turėjom, dainavome, šokome, sukome ratelius. Kas norėjo, skaitė savo poeziją, daina-vo, kiti Dubysos maudėsi, gaivinosi nuo kaitros.

Ilgai Dubysos slėnyje netilo dainos, muzika, linksmi balsai, dege laužai.

Garliava

Jonas KIRLYS

Dékojame už šventę

Mes, būrelis pakruojiečių, dalyvavome puikioje šventėje Ariogaloje. Esame labai dékingi šventės organizatoriams, kurių dėka pajutome, kad Lietuva dar

gyva. Nežūsime, kol dar turime tokią patriotų kaip A.Vizbaras ir D.Vizbarienė. Kad dalyvavome toje šventėje, turime būti dékingi ir LPKTS Pakruojo skyriaus pirmininkui L.Pabilionui. O tiems, kurie nedrįsta džiaugtis su mumis, nes bauginasi, kad dar kartą gali būti tremiami, sakome-prie Laptevų jūros Pakruoju

nebetremi. Gali ištremti tik į Pakruojo rajoną. Bet štai neverta bijoti, yra dar ir čia žmonių, nepardavusių Lietuvos. O po truputį viskas keisimai bus abejingi. Tai turėtų parodyti netolima ateitis. Turėkime vilti. Su ja perėjome lagerius, trémimus ir nepalūzome.

J.BARŠČIAUSKAS

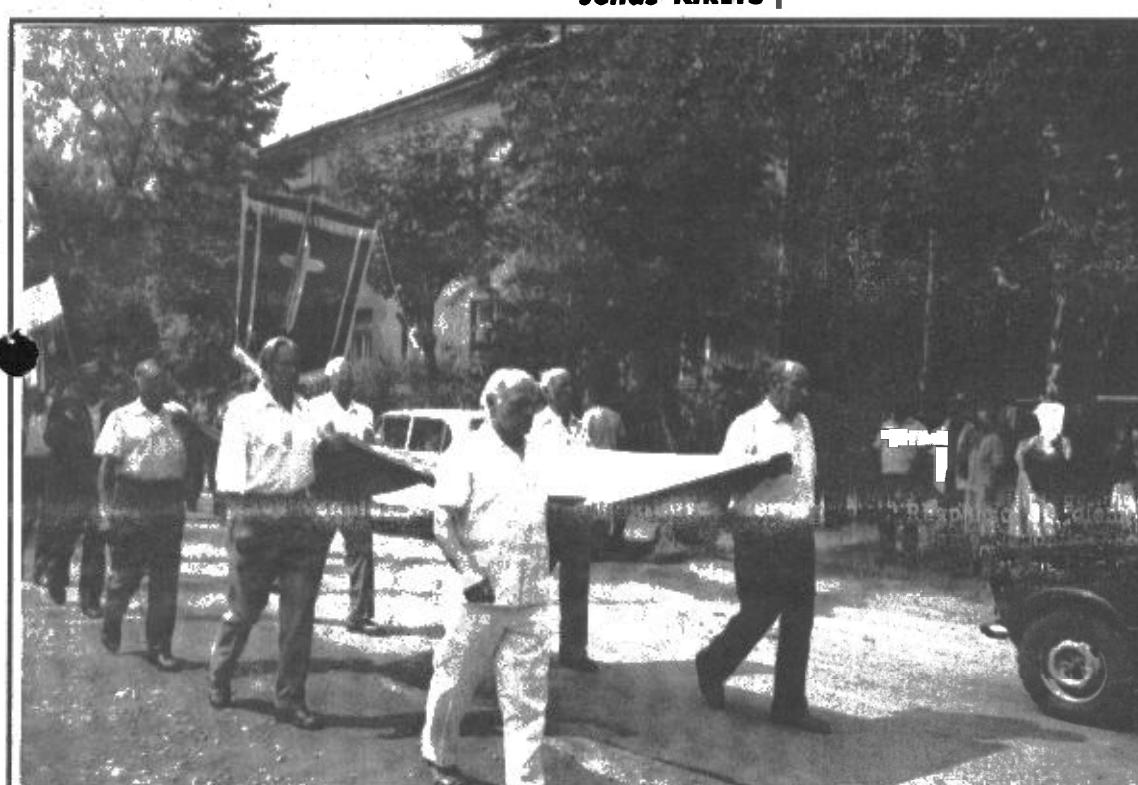
Tki pasimatymo kitais metais

Nepriklausomybės gynėjų šventei pasibaigus, į Kuršenų gržome pakilia nuotaika. Dar gyva Lietuvali ir gyvuos, kol mūsų širdyse degs Tėvynės meiles liepsna, kol nepamiršime tų, kurie paguldė savo galvas už Lietuvos laisvę.

Svetingajai Ariogalai tariame: "Tki pasimatymo kitais metais!" Kas kartą pabuvojo šioje puikioje šventėje, niekada neatsispirs gražuolės Dubysos kerams ir... vėl atvažiuos čia, jei tik ji pakvies mus...

Kuršenai

Jonas VAIŠNORAS

Merdinčią tautą pribaigia priėšas

Perskaičiau liepos 9-osios "Lietuvos aido" straipsnį "Prezidentas už įsijungimą į karinę erdvę", ir manė išpylė prakaitas. Ir vėl okupacija? Lietuvoje likę Rusijos armijos karininkai gauna pensijas. Jie yra ne kas kita kaip reguliaros karluomenės kadrų, "pensininkai" jie yra tik tol, kol prireikus jų tėvynė Rusija pašauks į aktyvią karinę tarnybą. Rusijos piliečių darbininkų įdarbinimas Lietuvoje - vėl būsimieji Rusijos karluomenės karliai. Lietuvoje gyvenančių rusų priekus į karluomenę galima būti pašaukti apie 10 proc. Ir daugiau. Taigi rusų karluomenės Lietuvoje galėtų būti ne mažiau kaip 20000, su visais reikalingais kadriniams karininkams. Laikeinai štai užtektų - užimtu svarbesnius postus,

kol per valandą prigužės koks milijonas. Įdomu, kaip į tai žlūri Lietuvos žmonės? Juk panašiai buvo 1939 metais, kai SSRS įvedė į Lietuvą daugiau kaip 25000 "draugiškos" armijos karlių, žadėdama nesiklisti į Lietuvos valstybinių, politinių, ekonominį gyvenimą. Viso štoto padarinius matėme, tą slaubą išgyvenome ir dar dabar dėl to vargstame.

Dabar rusai tleslog plėstus graužia, kad per mažai savo kūlį privežė į Lietuvą ir per mažai išvežė iš Lietuvos lietuvių. Jei būtų išvežę apie 80-90 proc. lietuvių ir tiek pat privežę į Lietuvą rusų, tai Lietuva jau būtų rusiška, ir gal būtų nesugriuvusi SSRS imperija.

(nuvelta iš 6 ps.)

E.SIMANAICKIO nuotraukos

Nepriklausomybės gynėjų šventės akimirkos

Tuskulėnų dvaro radiniai

Masines informacijos prie- mones pranešinėja apie buvusios Tuskulėnų dvaro teritorijos kasinėjimus. Šioje NKGB aukų užkasimo vietoje gali būti apie tūkstantį nuo 1944m. lapkričio iki 1947m. gegužės nužudyti aukų palaikų. Manoma, kad čia užkasta daugiau kaip septyni šimtai nukankintų, sušaudytų kalėjimuose, o daugiau kaip du šimtai. Vilniaus apylinkėse nukautų partizanų, pasipriestinimo dalyvių. Ką nors žinančiu apie šioje vietoje vykdytas žudynes ar nužudyti užkasinėjimus, taip pat apie aukas prašoma pranešti Lietuvos Generalinės prokuratūros Specialiųjų tyrimų skyriui tel. 224613 arba rašyti adresu: A.Smetonos 4, Vilnius.

Okupacinės valdžios (MVD) karo tribunolas 1946m. Vilniuje nuteisė mirti keturis "Tauro" apygardos Vytenio būrio kovo tojus:

Algimantą Gustaitį-Kimą, g. 1928m. Obelinės k. Sasnavos valsč., Marijampolės apskr., Lietuvos karo aviacijos vado, lėktuvų konstruktoriaus generolo

A.Gustaičio sūnėnā, Vytenio būrio vado adjutantą; jo ūgis buvo apie 175 cm;

Jurgį Bekampį-Šalmą, g. 1925m. Šlavančių k., Igliškeliu-

A.Gustaitis-Kimas

valsč., Marijampolės apskr., skyriaus vada; jo ūgis apie 170 cm; jis neturėjo dešinės rankos mažojo ir bevardžio piršto, o didysis-tik bigė;

Vincą Baroną-Vyšnelį, g. 1928m. Avikių k., Liudvinavavo

valsč., Marijampolės apskr.; jo ūgis apie 180 cm;

Alfonsą Žukauską-Lizdeiką, g. 1928m. Meškučių k., Marijampolės apskr., skyriaus vada; jo ūgis apie 175 cm.

Teisė kruvinasis papulkininkis Chaliavin. Beje, jis nuteisė myriop ir kankinių vyskupą V.Borisevičių. Nuosprendę patvirtintes maskviliškis generolas pulkininkas Ulrich pareikalavo nedelsiant ji įvykdysi. Remiantis KGB archyviniais duomenimis, keturi jaunuoliai buvo nužudyti 1947m. kovo 26d. Galbūt V. Baronas buvo sušaudytas viena diena anksčiau. Žmonės, tais metais kalėjė Lukiškių kalėjime, yra girdėję, kad pasmerktieji buvo žudomi specialioje kameroje pačiame kalėjime ir išsvežami. Tai galėtų patvirtinti ar bent paaiškinti dar esantys gyvi egzekucijų vykdytojai arba talkininkai, šiuo metu gaunantys pensijas iš neprisklausomos Lietuvos valstybės iždo. Seimas turėtų priimti išstatymą, įpareigojantį apklausti visus tebegyve-

Kairėje J.Bekampis-Šalmas, V. Baronas-Vyšnelis

nančius Lietuvoje okupanto represinių struktūrų darbuotojus.

Prof. Vytauto Urbonavičiaus vadovaujami kasinėtojai pagal J.Bekampio palaikų žymes galėtu identifikuoti ir kitų trijų kovo tojų palaikus. Tikriausiai po nužudymo jų kūnai buvo atvežti kartu ir užkasti vienoje vietoje.

Naudojosi proga pataisyti prokuratūros darbuotojus, kalančius apie "nužudytių palaidojimą". Mirusij ar nužudytajį galima laikyti palaidotu tik tada, kai tai atliekama su tam tik-

romis apeigomis ir mirusiajam būtina pagarba (malda, susikaupimas prie kapo, atsiuveikinimo žodis, kunigo palydėjimas ir pan.). Okupantas ir jam talkinusieji kolaborantai niekada savo aukų nelaidojo. Jas užkastavo bet kur. Todėl nereikėtų klaidinti visuomenės ir nemenginti suteikti egzekutoriams tų dorovinių savybių, kurių niekada neturėjo. "Klasiu Kos" teorija krikščioniškąją moralę neigė ir iš jos tyčiojos.

Edmundas SIMANAITIS

Gelbėtojai nuo mirties

Prieš pat karo pradžią, 1941m. birželio 16d. iš Vilniaus geležinkelio stoties skubotai buvome išvežti į Pečioros lagerį. I mūsų vagoną sugrūdo 70 žmonių. Buvo labai karšta, tvanku, maitino sūdyta žuvimi, žmonės labai norėjo gerti, tai vandenį sėmėme iš arčiau traukinio esančiu duobių. Kaliniai masiškai pradėjo viduriuoti. Mūsų vagone sunkiai susirgo jaunas gydytojas Vladas Šarka ir buvęs patsienio policijos rajono viršininkas Klibas. Laimei, mūsų vagone buvo dar vienas gydytojas - Liubomiras Laucevičius. Jis pasiaukodamas ligonius slaugė ir gydė beržo anglimi, nes traukinio palydovai jokios medicininės pagalbos neteikė.

1941m. birželio 22d. karas mus užklupo Viatkos geležinkelio stotyje. I tą naujieną mūsų vagono žmonės reagavo įvairiai: vieni džiaugėsi (tarp jų - ir aš), o kiti (žurnalo "Verslas" vyr. redaktorius Briedis, Kirša, buvęs Šiaulių kalėjimo mokytojas) staiga puolė į neviltį.

Po dviejų savaičių sunkios kelionės, 1941m. liepos 1d. buvome iš vagonų išlaipinti. Pakliuvome į tikrą pragarą. Pirmiausia mus pasveikino milijardai įkyrių uodus. Kaliniai (kriminaliniai nusikaltėliai) ir prižiūrėtojai - sužvėrėję. Mus, apsivilkusius gerais rūbais, skrybėletus, nemokančius kalbėti rusiškai, kitokio elgesio, tylius, mandagių ir taktiškų, iš karto pavadino fašistais ir nuo pirmos dienos pradėjo kankinti ir fiziškai, ir mora-

liai. Tuoju mums paaiškėjo, kad mus čia atvežė pražūčiai.

Mūsų žmonės buvo nusiminė, bet nenustojo žmoniškumo, lietuviško padoromo. Stengėsi vienas kitą užjausti, padrašinti, palaikyti moralįskai.

Žmonės greitai pradėjo sirgti ir mirties tiesiog darbo vietose (karjeruose), bet žmoniškumo nenustojo. Per trejus metus lietuvių politkalinių išmirė apie 70 proc. Liko jaunesni, fiziškai stipresni, užsigrūdinė, įvertinę savo likimą blaiviai, be iliuzijų.

1945m. pradžioje sulaukėme iš Lietuvos naujų politkalinių ir stengėmės jiems padėti, bet iš karto nusivylėme, nes pamatėme, kad ne vienas jų yra blogas žmogus. Buvome priversti būti atsargesni, nes tarp naujų atvežtų buvo ir provokatorius.

1940-1941m. politkaliniai liko tokie, kokie ir buvo - stengėsi vieni kitus gelbėti nuo ligų ir mirties. Ypač pasiaukojantys buvo šie mano nelaimių bičiuliai: Liubomiras Laucevičius-gydytojas, Stasys Garalis-gydytojas, Simanas Janavičius-gydytojas, Rempel-gydytoja, Volkov-virėjas, Pēterutis-virėjas, Čekin-gydytojas, Juozas Žemaitis-felceris, Jakštės-felceris, Lakosa-gydytojas, Grigorjev-gydytojas, Mcheidzé-gydytojas.

Padék, Dieve, jų vaikams ir anūkams.

Krizostomas ŠIMKUS

Po karo pradėjau lankyti Veisiejų progimnaziją. I ją eidavau kasdien po 3km iš Dainaviečių k. Nuo raudonuojų sugrūžimo iki 1951m. beveik nebuvu dienos, kad Veisiejų turgaus aikštėje negulėtų išniekintų partizanų kūnų. Grįstos aikštės akmenys buvo vis kruvini ir kruvini... Veisiejuose tuo metu siautėjo apie 80 stribų, pasieniečių žaliakepurių įgula, NKVD įgula, aktyivistų gaujos. Jie dideliais būriais eidavo per kaimus, plėškavo ieškodami "banditų", žudė žmones ir guldė aikštėje, baugindami gyventojus, labiausiai moksleivius.

Bet mes vis tiek per pertraukas nubėgdavome tų kraupių vaizdų žiūrėti. Stribai ir stribės apnuogindavo lavonų lyties organus, šlapindavosi ant jų veidų. O toks Motkė, atsivedęs vilkinį šunį, leisdavo jam graužti kūnus, tąsyti žarnas.

Labai bijojom dėl savo artimujų. 1945m. pavasarį, vykstant sėjai, mes klasėje per pamoką išgirdome Aukštadvaryje šaudant. Ten buvo įsikūrusi NKVD įgula, manėme, kad vyksta pratybos, bet per pertrauką aikštėje radome ką tik nužudytus ir atvežtus du jaunuolius. Abu buvo mano geri pažistami - Jonas Stabingis iš Petroškų ir Jonas Matulevičius iš Kalvelių. Jie nebuvavo partizanai. Neginkluoti slapstėsi nuo mobilizacijos.

Tą vakarą jie pas mus pavalgė ir pernakvojo kluone. J. Matulevičius kostiumas dar buvo pilnas akutotų, supratau, kad jie buvo pasislėpę pas mus miežiuose. Netrukus sužinojau, kad jie du, eidami iš mūsų, dar užsuko pas Lapaičių. Besikalbant su Lapaičių mergi-

nomis, paršuko pirkti atėjo Paulina Cibulskienė ir nepastebimai dingo. Vėliau ji aikštėje, spjaudydama ant nužudytių, gyrési, kad padėjo likviduoti banditus. O likvidavo juos enkavedistai. Apsupo Lapaičių sodybą ir bėganči abu vyrus nušovę.

1945m. kūčių dieną klasėje per pamoką pasigirdo šaudymai iš mano tėviškės pusės. Netilo automatai, kulkosvaidžiai, granatų sprogimai. Matėme ir gaisro dūmus. Aš labai jaudinėausi. Sodyba buvo nuošali, netoli miško. Partizanai dažnai užeidavo pavalgyti. Maniau, kad juos kas užklupo. Sužinojės, kad rusai atvežė du lavonus ir numetė aikštėje, su dviem berniukais nubėgau pažiūrėti. Abu pažinau. Tai buvo Stasys Soraka-Mindaugas iš Paveisiejų ir Leonas Ivoška-Lapinas iš Petroškų. Jie ežero ledų iš Paveisiejų atėjo į Navikų k. pas Juozą Stravinską ir netrukus buvo apsupti enkavedistų. Abu užšoko ant aukšto ir, keleliams rusams išveržus į prieangį, metė granatas, šaudė. Kareivių buvo daug. Jie padegė namą. Bėgdamas I.Ivoška-Lapinas žuvo prie Klimo sodybos, o Mindaugą pakrito kulkosvaidis prie pat Augusto miško. Gal yra žinančių, kas juos išdavė?

Abiejų lavonai aikštėje keletą dienų buvo žiauriai niekinami. Ant apnuogintų jų lyties organų buvo užkabinti rožančiai, ant krūtiniai - plakatai su partizanų pavardėmis. Stribų vado Motin-Motkės šuo graužė žuvusių kojas.

Sigitas JARMALA
Spaudai pateikė Alfonas STABINGIS

Prisiminus partizaninės veiklos epizodus

Juozas Petruška

1946m. gruodžio 16 d., paaiškėjus Markulio-Ereliai parsi-
davėliškai veiklai ir Juozui Lukšai-Skirmantui imantis
atsargumo priemonių, partizaninio judėjimo vadovybė
nenukentėjo, nors nuostolių neišvengta.

Dzūkų rinktinėje grupių vadai (buvo keturios grupės-batalionai) du kartus per mėnesį rašydavo rinktinės vadui išsamius reportus. Rinktinė vadai gautus pranešimus sugrupuodavo ir slėsdavo apygardos štabui, o šis į centra - visuotinio demokratinio pasipriešinimo sąjūdžiui, kurio vadovu buvo Markulis-Ereliai. Markulis viena turėdavo perduoti Jonui Deksnui-Hektorui, palaičiam ryšį su užsienio diplomatiija. Markulis, būdamas KGB agentu, visą partizaninio judėjimo ataskaitą, užuot pasiuntęs Hektorui, perduodavo saugumui, o šis, pertvarkęs kaip Jelmo tinkama, gražindavo Ereliui, kad čia pasiūstę Hektorui. Saugumas įrašydavo partizanus diskredituojančią dalyką. Atseit partizanų kaip tokų nera, yra tik plėšikai, žudikai, nes visi protingesnieji užsiregistravo ir ramiai sau gyvena. Miške belikę vien banditai.

Visa tai paaiškėjo vėliau, įtarus Markuliui esant saugu-
mo agentu. Kilo mintis ruočti žmones išvykai į užsienį
pas Hektorą ir taip užkirsti kelią Markulio dezinformacijai apie partizaninę veiklą Lietuvoje. Buvo parinkti drąsūs, ryžtingi vyrai - Juozas Lukša-Skirmantas ir Jurgis Krikštūnas-Rimvydas (pastarasis mokėjo keletą kalbių). Šie du drąsuolai pradėjo ruočtis labai atsa-
kingai ir rizikingai kelionei. Apygardų vadovybė davė nurodymus padaliniams paremti kelionę finansiškai,
nes reikėjo įsigyti dokumentus, užsienio valiutos. Buvo ruošiamasi iki 1947m. pavasario. Artėjo diena, kai teks vykti per stipriai saugomą kaimynės valstybės sieną.

Taigi J. Lukša-Skirmantas ir J. Krikštūnas-Rimvydas gegužės pradžioje turėjo išvykti atstatyti ryšį, susitikti su ryšio karininkais ir sužinoti jų nuomonę dėl tolesnės partizaninio pogrindžio veiklos. Kelionė tolima ir labai rizikinga. Ir mums, čia likusiems, ji kėlė didelį nerimą, abejoniu.

Gegužės pradžioje iš "Dainavos" apygardos vado Ažuolio gavau įsakymą vykti į "Tauru" apygardą, laukti iš Skirmanto ir Rimvydo žinių ir šias operatyviai jam perduoti. Prieš man išvykstant, pas mane atvyko Šarūno rinktinės vadasis (taip jis man prisistatė) - Krūmas, ketin-
damas keliauti kartu su tokia pat užduotimi. Greitai per-

ryšininkus susisiekėme su Prienų šile dislokuota "Tauru" apygardos. Pjūklio kuopa ir po keletos dienų, lydimi kelių partizanų, išvykome į Vaišvydavos miškus netoli Kauno. Su tų miškuose įrengėme partizanais išgyvenome apie dvi savaiteles. Tada (neprisimenu dėl kokios priežasties) mus perkėlė į Pažerius, į Stasio Jakštavičiaus-Katino kuo-
pą. Jie ten pas gyventoją buvo įstrenge slėptuvę po lauko viršutuve; jėjimas - per mėsos rūkyklą. Cia su Katino keliais vyrais išbuvome apie dvi savaiteles. Nešulaukė jokių žinių iš Skirmanto ir Rimvydo, pasitarę su Krūmu, išvykome. Tik viena buvo aišku: jeigu jie negrįžo ir nera jokių žinių apie jų žūtį, vadinas, Lenkijos sieną perėjo laimingai.

Katinas pasirūpino, kad vietiniai partizanai mus palaidėtų, nes svetimoje teritorijoje sunku orientuotis, ypač naktį. Be to, per ryšininkus jis susitarė su kitos kuopos vadu, kad jo vyrai atvyktų į sutartą vietą, mūsų pasitikti. Mus lydėjo Katino kuopos vyrai tiesiai per laukus nuo Pažerų Kaunas-Karaliaučiūnų geležinkelio linijos. Pasiekę geležinkelį, bėgėmis patraukėme Kauno kryptimi, kol pasiekėme tilta, per kurį eina plentas Kaunas-Prienai. Cia mūsų palydovai pasuko dešinėn į kalnelį ir pasiekė, kad pas antrą (nuo plento) gyventoją turi laukti mūsų pasitikti atėję partizanai, kurie mūsų lydės toliau. Bet tik užlipe ant kalniuko išgirdome ratų bildeją ir pamatėme iš to ūkininko sodybos išvažiuojantį lengvą vienkinkį vežimėlį. Privažiavęs plenta, čia pasuko Prienų link. Mes, sugulė ant geležinkelio pylimo už eglucių, visa tai stebėjome, manydami, kad tai čekistai.

Kiek palaukę užėjome pas tą gyventoją (mūsų palydovai buvo su juo pažistami), kur paaiškėjo, kad nešulaukę mūsų partizanai ką tik išvažiavo. Mūsų palydovai atsislėpė į ūkininko "narmo". Likome be ryšio apylinkėse, kur ir gyventojai nepažistomi, ir miškų artinėra. Tasai ūkininkas nesutiko, kad dieną mes liktume troboje, nes čia (artி plento) dažnai užsuka rusai. Pastūlė mums kalinis ir liepė eiti į rugių lauką. Nakties būta šaltos, sušalome. Dieną visai žemai vis suko ratą lėktuvas - "kukurūznikas", bet, ačiū Dievui, mūsų nepastebejo. Vakare ūkininkas mus parmažino už visą dieną, o ūkininkas nurodė, kaip eiti pas gyventoją už 4-5 km, kurio bus galima pastiešauti apie partizanus (jis su jais palaičias ryšį). Vakare nusistatėme kompasą pagal žemėlapį ir išėjome per laukus, padėkojė geriesiems žmonėms.

Perejė plento, prie mažo upelio užsirađome nurodytą gyventoją. Pas jį gyveno jauna mokytoja. Krūmas buvo užsiauginės labai ilgus plaukus, užkritusius net ant pečių. Jis ilgai įrodinėjo, kad negali būti stribas, bet viskas veltui - ir mokytoja, ir ūkininkas neprispažino turę ryšį su partizanais. Pavažinti arbata ir padėkojė, rucēmės keliauti į nežinią, nes artėjo rytas.

Paėjė keletą kilometrų, supratome, kad šią naktį Prienų šile nepasiekime, tad nutarėme dieną praleisti miške. Prašytus pažiūrėjome žemėlapį ir supratome, kad esame Kozerių miškelyje, kurio plotas - 25 ha. Po išvirustisiai egle įžaitisėme būsta, užsimaskavome. Sulaukę vakaro, atsargiai žvalgydami išėjome į miškelį. Artimiausio gyventojo pasiteiravome apie padėtį apylinkėje. Ūkininkė pavažino duona su pienu, o ūkininkas nupasakojo, kur geriau ir saugiau eiti. Patraukėme Prienų šile link Eidarnių lauko keliuku tarp rugių, išgirdome neaiškius garsus. Jasmukę į rugius, laukėme pasiruošę ginklus, kas bus. Netrukus tolumoje pastebėjome tris siluetas. Jie mūs įrgė pastebėjo. Mea, praradę ryšį, neturėjome slaptą žodžio (sutarto atsakymo). Kai jie paklausė slaptą žodžio, ačiū pagalvojės tariau: "Patrimpas", o jie pasakė: "Mes partizanai ir ieškome jūsų". (Dauguma partizanų žinojo mano slapyvardį.) Dabar tų partizanų slapyvardžių neprisimenu. Jie mūs palydėjo įki Prienų šilio, o iš čia jau netoli ir Balbieriškio miško. Nuoširdžiai padėkojė palydovams už globą, išsiskyrėme. Kitą vakarą jau buvome Balbieriškio miške. Krūmas, keletą dienų pailsėjės, išvyko į savo nuolatinę partizanavimo vietą, pažadėjės po kiek laiko vėl apsilankyt, nes tikėjome sulaukti žinių iš Skirmanto ir Rimvydo.

Po kiek laiko Krūmas netikėtai per ryšininką pranešė, kad po keleto dienų atvyksias, prašejo laukti. Krūmą atlydėjo 2-ojo būrio vadasis - Putinas. Krūmas jau žinojo, kad vyrai iš "anapus" grįžę, bet susitikęs su jais nebuvę. Krūmui ir Putiniui papasakojo, ką buvau girdęjės iš Rimvydo, kai jis lankėsi pas mane. Paskui Krūmas pasakė gavęs raštą, jog skiriamas štabo darbuotoju, tik nežinąs, ar "Dainavos" apyg. ar Ryti Lietuvos srities partizanų štabą, ir prašejo, kad ačiū palydėčiau į "Dainavos" apyg. štabą, pas Ažuolių, nes jis nežino nei kello, nei jo dislokacijos vietas.

(B.d.)

(Pabaiga. Pradžia Nr. 18)

Kitą rytą į mano karnerą atvedė Mildą Jasliūnenę. Valę Pipinienę, Liucių Kutrienę. Visos buvusios šaulės. Jos atneše žinių iš laisvės. Papasakojo, kad išdavikas gyvena Biržų raj. Suotų kaime. Jo pavardės nežinojo, nes jis reikalavo, kad jis vadintų "žmogeliu". Tardytojas L. Kutrienė pasakė, kad "žmogelis" buvęs pas ją, ir kvietęs "miškinius" valgyti vėdarų. "Žmogelis" iš tikrujų buvo pas L. Kutrienę ir sakės vyras klausė paskerdęs ir alaus padaręs. Kai Kutrienė apie tai pranešė vyrą, jis pažadėjo nuelti pas "žmogelį" sutartu laiku pavalgyti šviečienos. Paminišiu partizanų, kuriuos žinojau, pavares: Arvydas Užunaris, ūkininko sūnus iš Žvejotgalos; Jonas Jurėnas, mažažemis iš Kočėnų; Jonas Krivickas, ūkininko sūnus iš Suosto.

Kai reikėjo po nakties išnešti "parašą", mane lydėjės stribas liepė išpilti už išvietas, kur buvo šviečiai iškasinėta žemė. Paklausiai, kodėl ne ten, kur visada. Jis atsakė, kad ten banditai.

Po kelių dienų mane išvežė į Panevėžio kalėjimą. Su manim karneroje buvo dar keturios biržietės. Kamera šalta, drėgna, kanda blakės. Naktimis budėtojai žadindavo kratai. Jei turėjai pieštuko gabalėlį, žirkles, veidrodžio šukelį - visus šiuos turtus reikėjo slėpti, nes suradę tuo atimda-
vo. Keliom minutėm išleidavo pasi vaikščioti aptvertame kiemo kampe, o kitame, žinojau, vaikščiojo vyrai. Jie savo stipriomis rankomis atviesdavo mums laiškeliai. Tie laiškeliai buvo mūsų sielos penas. Jie buvo kupini paguodos žodžių. Lenkiu savo žilą galvą prieš tų vyru stiprybę.

Iš Panevėžio kalėjimo perkėlė į Lukšių, o po kelių savaičių išvežė į Leningradą.

da, iš čia vėl susodino į gyvulinius vagonus.

Anksčiau rytą pažvelgusi pro langelį, išvydau gyvenvietę. Tai buvo Archangelskas. Kareiviai su šunimis varė kalinius į darbą. Sniego daug, kalinių įėjo vorele, vienas paskui kita.

Vakare mūsų ečelonas vėl pajudėjo. Darėsi vis žalčiai. Apšerknijo vagono

konservų. Skardines išplaudavome, o parmagas supildavome į bidonus ir vežlavome į lagerį kaliniams sriubai virti. Rinkdavome kareivių nugražtus kaulus - išgirdinių.

Iš šio lagerio mūs, moteriai, išvarė į kitą. Olpa. Ten kalėjo daugiau kaip du tūkstančiai moterų. Mūsų brigadai atvežė įrankius-kirvių kastuvų, laužtuvinį ir išva-

prisišimiai į abi saujas, rankas įtraukiai ir parsinešiai.

Lageryje moterys susirašinėjo su vyrais iš kitų barakų. "Paštininkės" buvo merginos, dirbusios miško sandėlyje. Garvežys iš šachtų atstumdavo vagonus, o juose buvo slėptuvė. Vyrai, sužinoję, kad atvežė naujų moterų, rašė laiškus, ieškodami susirašinėjimo draugiją. Merginos laiškus išdailijo, ir man teko vienas.

Po metų tą lagerį panaikino. Mus perkėlė į tarybinio ūkio lagerį, kitame Intos upės krante. Čia mūsų jau nevarinėjo kareiviai. Vyriausia buvo rusė moteriai. Išleidavo už zonas į darbą - statėme gyvenamuostus namus. Su mumis dirbo ir vienos kitas vyras, kuris mums nurodydavo, ką ir kaip daryti. Buvo tokis tylus meistras-stiklinio langus. Susipažinau su juo - Juozas Greičius iš Raseinių, atsėdėjės 10 metų. Likė dvejų trenties. Ten ir susituokėme.

Grįžę į Lietuvą, pirmiausia aplankėme vyrų tėviškę - Žemaitiją, kur téval mums iškėlė vestuves. Po vestuvių patraukėme į mano kraštą - Biržų rajoną. Savieji džiaugėsi mūsų sulaukę, bet vadinė valdžia skersavo. Grįžome atgal į Intą, ten dirbome. Tiki 1960m. grįžome visam laikui. Nemunėlio Radviliškio valsčiuje mums nedraudė dirbti, bet neregistravo. Ieškome darbo Latvijoje. Prisiregistravome Skaiskalnėje.

1984m. nelaukta mirtis išplėše iš mūsų. Juozą Greičių. Kaimynai padėjo palaidoti į Lietuvos žemelėje, Kuldūnų kapinėse. Per Vėlines, švenčiant dienomis ateinu čia mintimis susitikti su savo artimaistais.

Stefanijos GREIČIENĖS pasakojimą užraše **Imantas KALEJAS**
Biržai

sienos-braukėme nuo sienų šerkšnā, malšinome troškulį. Netrukus privažiavome į Intos lagerį. Buvo 1949m. birželio 25d.

Į lagerio baraką sugrūdo šimtą penkiadesimt moterų. Gulėjome kaip sūlikės elėmis. Kitos dienos popietę išvarė į darbą - kilimų dirbtuvę. Kilimų meistro padėjėjas buvo žydas Fridmanas, visada su mumis sveikindavęs lietuviškai. Ardėme senus skudurus-kareiviškas kelnes, milines-juos dažydavome įvairiomis spalvomis ir rišdavome margaspalvius kilimus.

Birželio pradžioje mus perkėlė į kitą lagerį. Čia dirbome kareivinėse: valydvame išvietes, skaldydvame malkas. Kartais kareivių virtuvėje susikaupdavo daug tuščių skardinių nuo amerikoniškų

ré kelmu rauti. Prieš Kalėdas paskyrė į daržovių sandėlių bulvių rūšiuoti. Po darbų prie lagerio vartų mus iškrėsdavo, kad nieko neparsineštume, bet rusės ir ukrainietės buvo drąsios - nudžiaudavo svogūnų bulvių. Kartą ir mes rizikavome. Pasisiuvinome baltą maišelį iš marškiniu, prisirišome į ilgą baltą siūlą, į maišelį įsiđome šešias bulves ir vieną svogūną.

Priėjusios prie vartų, maišluką įmetėme į sniegą, o siūlą prisirišau prie kojos. Drąsiai praėjome krata, paskui už stūlo prisitraukėme savo maišelį. Nepastebejo. Kitą kartą siuntė į sandėlį tvarkyt išmetytas statinės. Vienoje statinėje aptikau marinuotą žuvelių. Ištraukiau vieną, atskandau-skani. Į darbo pabaigą jų

91gas keliai į Lietuva

1994m. rugpjūtis

TREMINTINYS

6

Valstybės saugumas pirma visko

Didelė grupė Lietuvos ir liečių išeivijos inteligentų pasirašė "Atsišaukimą dėl Lietuvos saugumo". Mokslininkai, verslininkai, visuomenės veikėjai, būdami įvairių įstiklinimų ir skirtingų pažiūrų kai kuriais Valstybės gyvenimo klausimais, reiškia didelį susirūpinimą dėl Rusijos politinės, karinės ir ekonominių įtakos Lietuvali. "Labai didelę reikšmę Lietuvos raidai ir saugumul turi 50 metų senumo ir iki šiol nelėšpresta tarptautinė problema-buvusiai SSRS pavesetas administruoti okupuotas Karallaučiaus kraštas... Lietuva tebeleka pavojingal- tarsi Rusijos replėse-isprausta tarp dviejų labiausiai sukarintų Europoje teritorijų-Karallaučiaus krašto ir Baltarusijos... Rusija ir kitokias būdais, stengiasi pajungti Lietuvą; ji nesilaiko pasirašytų sutarčių ir sudaro išskirtinai nepalankias sąlygas prekybai, stengiasi steigti Lietuvos teritorijoje savo ekonominės bazes. Per amžiukai sulinteresuotus tarplinkus arba tiesiogiai Rusija jau perlina strategiškai svarbių Lietuvos ekonomikai- ypač-susijusiu su energetika- įmonių ir transporto įrenginių nuosavybę. Rusijos valstybinės monopolijos "Gazprom" ir "LUKoil" įgyja žymią Lietuvos valstybės nuosavybės dalį "Lietuvos duju", "Azoto" ir "Naftos" įmonėse. Rusijos valdžia atvirai telgia, kad Lietuvos naftos terminalo statyba prileštarauja Rusijos interesams. Todėl šios statybos vilkinimu nerelkia stebėtis..."

Kreiplamės į visos Lietuvos pliečius, ragindami nebūti abejingiems Lietuvos saugumui ir pačios valstybės likimui.

Mes remiame Lietuvos apsisprendimą ir visas konkretias bei ryžtingas pastangas jungtis į Europos Sajungą ir Vakarų Europos Sajungą, tapti NATO nare. Mes griežtai raginame Lietuvos Vyriausybę jokiui būdu neleisti Rusijos karinio tranzito per Lietuvos teritoriją bei neleisti tam tikslui naudoti Lietuvos oro erdvės... Seimo daugumos priltą įstatymą, kuriuo faktiškai atsakoma dėl Lietuvos saugumo" ir pasirašyti.

gos karinės pajėgos, mes vertiname kaip sąmoningą krašto apsaugos sistemos griovimą. Mes raginame Lietuvos valdžią neleisti Rusijai- įsigijant akcijas ar kitu būdu- perimti Lietuvos įmonių nuosavybę, nesudaryti sąlygų Rusijos ekonominėms bazėms steigtis. Mes raginame Vyriausybę pradėti tikrą kovą su ardomyju ir kitu Rusijos struktūrų veikla Lietuvoje, apsaugoti nuo jų potencialo Lietuvos valstybės institucijas", - skelbia atsišaukimas. Jį pasirašiusių įspėja Valstybės pareigūnus, kad "nepadarytų lemtingų klaidų... neužsiltrauktų sunčios esmeninės atsakomybės".

Atsišaukimo iniciatoriai kviečia norinčius pasirašyti šį dokumentą (jo visas tekstas atspaustintas "Lietuvos aldo" Nr.156, 94 08 11) siūlti laiškus prof. Vytautui Kubiliui adresu Jakšto 9, 204 k., 2600 Vilnius. Laiške reikia nurodyti savo titulą, laipsnį, profesiją, vardą ir pavarde, įrašyti sakini "pasirašau po atsišaukimu dėl Lietuvos saugumo" ir pasirašyti.

Teodoras ČIAPAS

55-osios juodosios metinės

Dvių grobikų slaptame sąmokslo dokumente 1939m. rugpjūčio 23d. buvo frazė, lemtinga Lietuvai, o ir kitoms šalims- "jeigu srityse, jeinančiose į Pabaltijo valstybių sudėtį (Suomijoje, Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje), išvykti teritorinis ir politinis pertvarkymas, šiaurinė Lietuvos siena taps Vokietijos ir SSRS interesų sferų riba". Lietuva atiteko Vokietijai, visos kitos-Sovietų Imperijai. Šis sandėris istorijoje žinomas Molotovo-Ribentropo paktu vardu. Vėliau sienos buvo peržiūrimos. Formaliai nuo tada prasidėjo tragišku Valstybei ir Tautai išbandymų laikotarpis. Jų padarinius ir šiandien tebejaučiamie, ir dar nežinome, kada išgydysime skaudžias žalzas. Antrasis pasaulyinis karas, riedamas per Europą, padarė daug žalos nedidelių ir mažų valstybių natūraliai plėtotelė. Tačiau, karui pasibaigus, Danija, Norvegija, Olandija, Belgija greitai atsigaivo ir suklestėjo. Visai kitokiai daliai tuo šalims, patekusioms raudonojoν vergovė, ir ypač toms, kurios buvo aneksuotos ir įtrauktos į Sovietų Imperiją. Buvo sugriautas ne tik valstybingumas- buvo sunalkinta sąmoningiausioji ir kurybingiausioji tautos dalis, o per pusę amžiaus trukusia okupaciją išugdytos net kelios kartos, pradusios tautinę savimonę. Turime ir visiškų mankurtų, kurie nesvarbu nei Tėvynė, nei jos žmonių gerovę, nei Valstybės nepriklausomybę. Jieems Tėvynė ten, kur galima pasipelnyti, pasiplėsti, palupikauti.

Juodojo kaspino dieną, kurią kelių tautų, tarp jų ir liečių, likimas buvo susietas Molotovo-Ribentropo protokolo, viešai minime nuo 1988 metų. Nepriklausomoje Lietuvos ši data paskelbta minėtina diena. Kiekvienais metais ji turi ypatingą žymę. Šiomet ji pažymėta teisėgumo referendumo ženklu. Juk jei ne tas lemtingasis protokolas ir po jo nutusisi didžiulių netekėlių ir kruvinų kančių seka, šiandien nerelkėtų kvieсти žmonių į referendumą bolševikmečio persivertėlių netaisybėms pažaboti.

Paulius DEMIKIS

Pareiškimas

Dėl Karallaučiaus krašto

1918m. lapkričio 30d. Mažosios Lietuvos, arba Prūsų Lietuvos, Tautinė Taryba išleido pasirašė deklaraciją dėl Prūsų Lietuvos prijungimo prie Lietuvos. Nuo tada Prūsų Lietuvos problema tapo ne tautinės mažumos klausimu Vokietijos Reiche, bet tarptautiniu politiniu klausimu. Deja, nel tarpu karlio laikotarpiu, nei per kara, nei po Antrojo pasaullinio karo Prūsų Lietuvos nepavyko prijungti prie Lietuvos. Reali galimybė ši kraštą paversti Lietuvos dalimi po Antrojo pasaullinio karo nebuvu išnaudota. Prūsų Lietuva yra Lietuvos ir jos gentinių žemė, tik dėl vokiečių vykdyto genocido labai nukentėjo ir net suvokėtėjo. Lietuvos tėsės į šią žemę bene labiausiai istoriškai, tėsikai ir moraliskai pagrįstos. Patsadamo konferencijos metu Prūsų Lietuva buvo laikinai pavesta administruoti Sovietų Sajungai ir iš dalies Lenkijai. Sovietų Sajunga, piktinaudžiaudama Vakarų valstybių pasitikėjimui, išvarė arba išnaikino to krašto gyventojus, sugriovė ekonominiką, išvėže ištiesus fabrikus arba įrengimus, kolonizavo šią teritoriją slėvius ir paverė ją pavojingu sukarinta zona, keliandžia grėsmę ne tik kalmyknėmis valstybėms, bet ir visai Europai.

Kadangi 1995m. Patsadamo sutarties galiojimo laikas baigiasi, mes kreiplamės į Didžiausias Vakarų valstybes- Antrojo pasaullinio karo nugalėtojas, prašydami sušaukti tarptautinę konferenciją Karallaučiaus klausimui. Tikimės, kad ši konferencija įpareigos Rusiją išvesti ginkluotasių pajėgas iš Karallaučiaus srities ir šluo metu Rusijos aneksuotą ši kraštą grąžins Lietuvali.

Mes manome, kad siekiant iššaukti Lietuvos politinių jėgų požiūrį šluo klausimui, reikia Lietuvoje surengti politinę mokslinę konferenciją.

Mes sieksime taikiu būdu atkurti pažeistas mūsų tautos teises į Prūsų Lietuvą.

"Baltijos vienybės" ("Baltic unity") Lietuvos valdyba

MUMS RAŠO

Daugelis LPKT sąjungos Klaipėdos skyriaus narių šiuo metu dirba referendumo apylinkių komisijose. Referendumas- pasuktinė priemonė valdančiai partijai priimti rinkėjams duotus pažadus, kad jos nariai suprastų, jog, be jų, Lietuvos gyvena ir paprastu aplieptu indėlininku, apgautu ūkininku, elgetos atlyginimą gaujančiu gydytojų ir švietimo darbuotojų, aplieštų darbininkų. Pasirodo, toji kriminalinių nusikaltimų suvestinių ramiai besiklausanti valdančioji partija visuomenės balsą išgirdo. Tai pajuto visi dalyvaujantys referendumo organizavimo darbe. Pirmiausia valdantieji paskyrė tokią referendumo datą, kuri organizatorių nesuspėtuose ruoštis. Po to į pagalbą atėjo Ekonomikos ministerija, rengusi rinkėjų sąrašus, kurie organizatorius pasiekė paveluotai. Be to, paaikėjo, kad tų sąrašų tikslas- nebent supažindinti su mūsų miesto praeitim. Iš jų sužinojome, kas gyveno seniai jau nugriautuose pastatuose (dabar ten stovi kino teatrai ir kitokie visuomeniniai pastatai), kas kur gyveno prieš dešimtį ir daugiau metų. Kažkodėl dingo iš sąrašų

Referendumo idomybės

pavardės, bėvusios per Seimo ir Prezidento rinkimus. Tokie "stebuklai" labai apsunkino apylinkių komisijų narių darbą.

Per televiziją visi matėme balsavimo biuletenį. Tai tikras valdančiosios partijos "gudragalvių ševedras". Net ir išlavinusiam žmogui reikės daug laiko gerai išskaityti, o ką kalbėti apie paprastą žmogų. Kažkodėl balsuojant už Konstituciją nebuv'o laikraščio dydžio biuletenių ir ne reikėjo žymėti kiekvieno punkto. (Gal todėl dabar jos taip ir nepaisoma?) O kur dar žmonių gąsdinimai, išmeičiukos oponentų kalbos per televiziją! Taigi "gera" pradžia padaryta.

Aišku, kad valdžiai žmonių nuomonę nerūpi, jie jos neklauso. Jau sujudo ir pramonininkai, pusvelčiu įsigiję gamybinius objektus, numetę po keliąs akcijas dirbantiesiems. Jie dar sugalvojo (kaip anuomet) surinkti po dešimt litų iš dirbančių ir kovoti prieš jų pačių interesus.

Ir čia, kaip toj dainoj, "dar ne galas ir ne pabaiga"...

Ona PADVARIETIENĖ

Klaipėda

Merdinčią tautą pribaigia priešas

(atkelta iš 3 ps.)

Daugelis liečių, išgyvenusiai balsius Stalino ir kitų bolševikinių valdovų laikus, neligai džiaugsis gyvenimui, nes, nešdami žlaurių okupacijos naštą, neteko sveikatos, pavargo, o iš žioge senatvėje vegetuoja, aplieisti dabartinės valdžios, gaudami varganas pensijėles, kurių nepakanka pragyventi, bet per daug kad mirtų badu.

Gal tik Dievas težino, kokios tautybės yra LDDP narių ir aukštakelių valdininkai. Juk neužtenka vien tik mokėti liečių. Tai labai pavojinga, kai rusai tik ir svajoja aplie imperiją. Ar neužgrūs liečių nauja stribu gadynė? Bet tie, kurie stengsis įtikti rusams, atlikę savo nieklišką darbą, bus patys rusų sunalkinti.

Klausimas, ar leistų rusų karinį transportą per Lietuvos teritoriją ir ar verta atvežti rusų darbininkų, turėtų būti atmestas kategoriskai, bet kuria kaina. Negalima tikėti

jokios rusų pažadais, taip pat ir gąsdinimais. Kad nebūtų kalp tai penimal kiaulei: pulkai šeriai, minkštasis šlaudžius, glosto, o laikui atėjus- į skerdyklą. Karinio tranzito priešaislėdės ir rusų darbininkų atvežimas- tai ne vien Brazauskas ar Selmo reikalas- tai visų liečių reikalas! Juk tai klausimas: būti ar nebūti! Brazauskas ir jo LDDP atėjo į valdžią, nes išrinkti, taigi jie gali būti ir pašalinkti, jei dauguma pasisakys prieš juos, nes jie turėjo jau pakankamai laiko įvesti Lietuvos tvarką ir vykdyti savo pažadus.

Nepriklausomybė Lietuvai buvo tarytum stebuklas. Bet gal jau kito stebuklo nebūs? Dievas pasakė: "Stenkis, žmogau, ir aš padėsiu". Tautos sunalkina pačios save, o merdinčią pribalgia priešas.

Dr. Juozas ULECKAS

Kanada, Toronto

Kiek kainuos

prezidento ižeidimas

Rugpjūčio 8-osios "Akistatoje" radau tokią įdomią naujinę: už Respublikos prezidento ižeidimą bauda nuo 500 iki 1000 litų. Aš, pavyzdžiui, tiek gaunu pensijos už kokius 10 mėnesius... Žodžiu, prezidento garbė įvertinta labai aukšta kaina. Bet ar čia neslypi noras užčiaupti burną nepatenkintiemis. Ir apvogtis Lietuvos žmonėms? O juk ne visi balsavo už buvusį Lietuvos komunistų partijos CK pirmąjį sekretorių. Daugelis negalėjo įžiesti žuvusiuju už Lietuvos laisvę. Aš, kaip ir daugelis kitų liečių, balsavau už mūsų Vilties prezidentą- a.a.S.Lozoraitį, o ne už Šverstakallius. O gal dabar ir tokio žodžio vartoti negalima? Tada vadinkim juos kūlverstukais.

Ar iš tiesų jau atėjia laikas, kai nebūs galima pavadinti dalkų tikrąs jų vardo? Pavyzdžiui, stribų, kagebistų, partorgų ir pan.? Pagyvensim - pamatysim...

Viktoras FLĘDERIS

1994m. rugpjūtis

TREMTINYS

7

Vincut Seliokut - 90

Vincas Seliokas gimus 1904m. rugpjūčio 15d., matęs 1918m. Lietuvos nepriklausomybės kovas ir 1923m. savanoriu stojęs vaduoti Klaipėdos, vėliau baigę VDU ir tapo inžinieriumi. Jis projektavo Marijampolės ir Panevėžio cukraus fabrikus, dalyvavo atstatymo darbuose.

1945m. NKVD V.Selioką suėmė ir bandė užverbuoti darbui užsienyje, atsisakius teko pasitraukti į aktyvią rezistenciją. Partizanų buvo išrinktas BDPS (Bendrojo demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio) prezidiumo pirmyninku. Jam vadovavo Gintauto slapyvardžiu. Išaiškino Juozo Markulio-Erelės išdavikišką veiklą, bet 1947m. buvo areštuotas ir nuteistas 25 metams. Grįžęs iš lagerių gyveno Daugpilyje (Latvijoje). Lietuvaliai atgavus nepriklausomybę (po Kovo 11-osios) grįžo į Lietuvą. Su žmona Ona Juozokaitė-Seliokiene gyvena Panevėžyje, dalyvauja LPKTS Panevėžio skyriaus veikloje.

Nuoširdžiai sveikiname Vincą ir Oną Seliokus, liepos mėnesį šventusius deimantines vestuves, o Vincui garbaus jubiliejaus proga dėkojame už ištvermę ir pasiaukojimą Lietuvai. Linkime daug kūrybingų, šviesų ir laimingų gyvenimo metų.

Telydi Jūsų šeimą Aukščiausiojo palaima.
LPKTS Panevėžio taryba ir jos pirmininkas J.Čeponis

Ona ir Vincas Seliokai. Auksinis jubiliejus.
Daugpilis, 1984m.

PO TO, KAI RAŠĒME

Agentą - į dienos šviesą

Perskaiciu "Tremtinio" Nr.15 E.Volskienės straipsnį "Išdavikas iš Raudondvario" ir pagalvojau, kodėl jis, išdavikas, turi būti šlepiamas?

Todėl noriu papildyti tai, ką p. Volskienė nutylejo. Agentas Leonas Zevackis tuo metu dirbo buhalteriu Kauno dailės kompanijėje (Daukanto g.). Zevackui prašant, Beržinskas mane suvedė su juo ir už jį garantavo.

Vytukas B.- Vytautas Bastys, priglaustas Beržinsko kaip našlaitis. Jo šeima 1945m. buvo ištremta į Permęs sr. prie Uralo.

Rašinyje minimas jaunas vyra, grįžęs iš Vokietijos. Tai aš. Tik grįžau ne 1946m., o 1945m.

Po 3 mėn. tardymo saugome,

patekęs į Kauno kalėjimą, aš įvairiais būdais išsiunčiau nemaižai raštelį pažystamiams, kad saugotusi provokatoriaus Leono Zevackio. Tik vėliau sužinojau, kad Zevackis buvo mano likušių draugų sekamas- su juo norėta atsiskaityti. Matyt, tai jaudamas, jis metė šeimą ir pabėgo į Vilnių. Manau, ne be NKGB pagalbos.

Dar trumpai apie partizanus, laukusius "ginklų" Viktoro Beržinsko paminkles sodyboje. Supratę, kad apsupti, jie bėgo ne į mišką, bet į kaimo pusę ir nakties tamsoje visi liko gyvi ir sveiki.

Raudondvario apylinkės manuose miško ploteliuose buvo

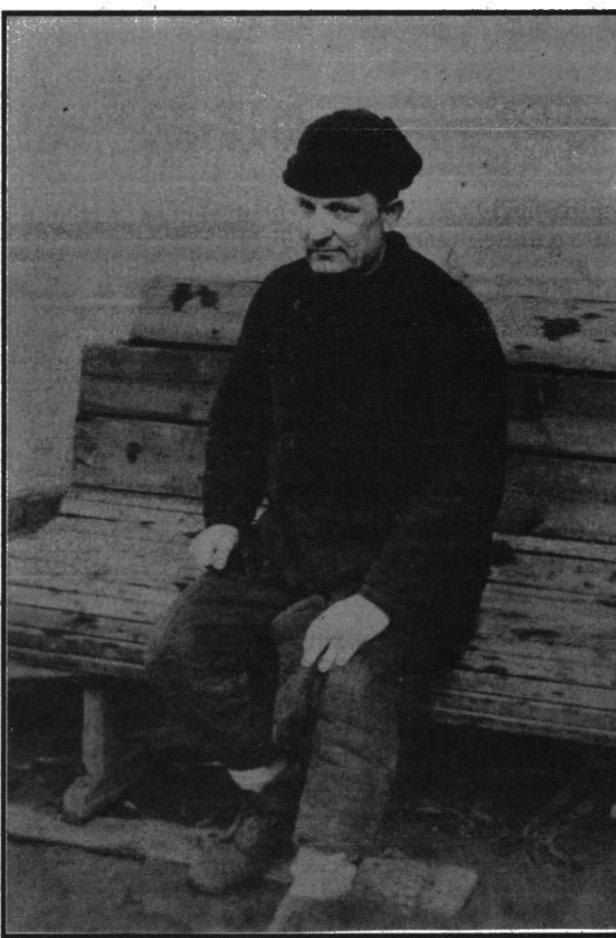
nedidelė grupelė partizanų, kuriems vadovavo Vincas Aršukis-Kuzma. Čia priklausė 3 broliai Bagdonai (ketvirtas jau buvo žuvęs) ir Jonas Vilnonis-Vaidila.

Aptarus, kad žemos sąlygomis tokiuose miškeliuose gyventi buvo pavojinga, 1945m. užšalus Nemunui, aš raudondvariskių grupę pervedžiau į Užnemunės miškus- "Tauro" apyg. "Žalgirio" rinktinę.

1946m. vasara, Užnemunėje žuvus Vaidilai, likusieji panoro grįžti į savus kraštus.

Paskutinieji jų- Vincas Aršukis-Kuzma ir Šmitas, apsupti kariuomenės, kovodami žuvo prie Nevėžio, Kalne, ties Šileliu 1952m.

Vincas JURKŠAITIS

V.Seliokas. Inta, 1955m.

Kaip susitinkame savo pavardę

Mūsų tėvo Marijono pavardę buvo Vitkauskas. Apie 1936m. jis susidomėjo mūsų giminės šaknimis ir pradėjo jas tyrinėti. Tuo metu Lietuvoje daug kas émė ieškoti savo senųjų- tikrujų pavardžių, kurios buvo sulenkintos ar surusintos vadinamuojų lenkmečiu arba Rusijos carų okupacijos metais. Ta tautinės savigarbos bangą buvo pakilusi maždaug nuo 1936 iki 1940 metų. Aš tada buva u 10-ies metų, - mokiausi trečiame mokyklos skyriuje, ir prisimenu, kad buvo daug apie tai kalbama namuose ir su giminėmis. Maždaug po metų dokumentai buvo surasti ir patvirtinti, o duomenys pavardės atitaisymui pateikti Vidaus reikalų ministerijai. Ši 1939m. patvirtino ir išdavė pažymėjimą, kad mūsų pavardę atitaisoma į Vitkūnų.

Tai tokia trumpa mano pavardės atitaisymo istorija. Ji man-tartum dalelė mūsų nepriklausomos valstybės savimonės bei savigarbos simbolis.

A.VITKŪNAS

Australija

VILNIUS. Rugpjūčio 5d. ivyko LPKS konferencija šiai organizacijai ir Lietuvai ypač svarbiais klausimais. LPK sajunga nutarė likti visuomenine organizacija, nes daug jos narių yra dešiniųjų partijų nariai, o likusi dalis- nepartiniai ir nepageidaujantys jais tapti. Lietuvos politinių kalinių sajunga pareiškė, kad ir toliau stengsis stiprinti dešiniųjų politines jėgas- partijas ir organizacijas, nes jos veikla buvo ir bus nukreipta Lietuvos Respublikos nepriklausomybei, tiesai, teisingumui ir demokratijai atkurti ir ištvirtinti. Be to, numatyta bendrauti ir bendradarbiauti su Lietuvos ir pasaulio lietuvių jaunimu, dalyvauti visuose svarbiausiuose istorinės tiesos tyrimuose ir jos saugojimo darbe, respublikos visuomeniniame, ekonominiame ir politiniame gyvenime.

Konferencija padarė protesto pareiškimą dėl Rusijos karinio tranzito per Lietuvą. Jame įspėjo valdančiąją LDDP už elgesį, ypač pavojingą mūsų valstybei ir jos gyventojams, priminé, jog už Lietuvos išdavimą jai teks atsakyti.

Konferencijoje į Lietuvos piliečius priimtas kreipimasis, raginantis visus aktyviai dalyvauti referendumu.

Redakcijos Inf.

VILNIUS. Buvusių KGB rūmų fojė kiekvieną sekmadienį 15 val. vyksta menininkų ir politikų susitikimai su akcijos "KGB archyvai- į švarias rankas" dalyviais. Juose dalyvauja ir Vilniaus visuomenė.

Liepos 31d. ivyko nepaprastas susitikimas su svečiais iš JAV-PLB pirmininku B.Nainiu ir šios organizacijos atstovu Lietuvai J.Gailą. Abu svečiai savo kalbose pabrėžė vienybės svarbą, paragino visus aktyviai dalyvauti Teisingumo referendumu ir savivaldybių rinkimuose. Diskutavome, ar bažnyčia privalo atsiriboti nuo politikos.

Rugpjūčio 7d. savo kūrybą skaičė poetas ir aktorius iš Kauno K.Genys. Jis kvietė pagalvoti, kodėl geriausiai Lietuvos žmonės, kovoje už Lietuvos laisvę, šiandien valdžios pamiršti ir net niekinami? O gal patys savo rankomis nubalsavome už trečią, gudriai paslėptą, okupaciją, nes į valdžią grįžę tie patys tautos mulkintojai ir turtų grobystojai pažeidinėja Konstituciją ir begediškai tyčiasi iš Lietuvos piliečių.

Poetą K.Genį klausytojai palydėjo ilgais plojimais.

Po to Seimo narys J.Listavičius kalbėjo apie KGB archyvų išsaugojimą ir atsakinėjā i klausimus.

Stasys ŽUKAS

MARIJAMPOLĖS raj. VIŠAKIO RŪDA. Ankstyvą rugpjūčio 13d. rytą prie šventoriaus vis rikiuojasi ir rikiuojasi automobiliai. Buvę partizanai, žuvusiųjų artimieji atvyko pagerbtį žuvusių partizanų, kovojušius su sovietų armija ir jų talkininkais stribais. Aptariame, kurias partizanų kovų ir žuvusiųjų palaidojimo vietas turime aplankyti.

10 val. bažnyčioje prasidėda gedulingos pamaldos. Šv.Mišias aukojo parapijos klebonas kun. Zenonas Stepanauskas. Po Mišių renkamės į Višakio Rūdos kapines. Prisimename ir pagerbiame ten palaidotus partizanus. Tik gaila, kad nesuradome "Žalgirio" rinktinės vado Žalvario (gal kas prisimenate jo pavardę?) kapo. Palaidotas Višakio Rūdos kapinėse 1945m. Vėliau automobilių kolona pasuka Šakių raj. link, į Jankus. Sustojaime miško pakraštyje prie paminklo, pastatyto žuvusiems ir ten palaidotiems partizanams. Pasimeldžiame, pasidalijame prisiminimais. Stabtelime Karčrūdėje ir kitose su partizanų kovomis ir žuvusių palaidojimu susijusiose vietose.

Automobilių kolona rikiuojasi miško pakraštyje prie Sarapinų k. kapinaičių, kuriose 1945m. vietas gyventojai palaidojo 4 partizanus.

Apie partizanų kovas papasakojo vietinis gyventojas, buvęs ryšininkas, vėliau politinis kalinys, tremtinys P.Vengraitis. Kalbėjo buvęs partizanas J.Armonaitis, ryšininkė (dabar kraštotyrininkė) J.Čepaitytė-Simanavičienė ir kt. Pasimeldėme, sugiedojome himną. Renginio iniciatoriai pavaišino sumuštiniais, suvalkietišku sūriu.

Dar aplankėme atstatytą Petro Vengraičio-Žilvičio bunkerį miške prie Altoniškių k. Kauno raj. Prie bunkerio pastatytas kryžius, kurio užrašas byloja, kad čia 1951m. geguži didvyriškai žuvo: B.Trumpys-Rytis, J.Totoraitis-Čigonas, M.Zindžiuvienė-Tigrienė, Danutė (?)-Miškų gėlė.

Viktoras ŽINDŽIUS

1994m. rugpjūtis

REMINYS

8

IVYKIAI IVYKIAI

DRUSKININKAI. Liepos 16-17d. miesto apylinkėse buvo atidengti ir šventinami paminklai žuvusiems už Lietuvos laisvę. Jaskonių kaimo sodyboje, vos per keletą kilometrų nuo Gučijos sienos, pašventintas kryžius keturių čia žuvusių partizanų atminimui. Enkavedistų

sudeginto kluono vietoje (Antaninos Jeskelevičienės sodyboje) savo sukurtą kryžių pastatė druskininkietis, buvęs partizanas Vytautas Korotiejus-Upėnis, Naikintuvas. Jam talkino Adelbertas Nedzelskis.

Jeskelevičių sodyboje 1947 07 13 žuvo būrio vadas Alfon-

sas Damulevičius-Sakalas, partizanai Jonas Valentukevičius-Jaunuolis, Petras Ježukevičius-Čeplis ir Petras Miškinis-Siuvelėjas. Atėjė iš vakaro į sodybą, jie apsinakvojo kluone, kuris naktį atsekusių enkavedistų buvo apsuptas. Ivykus įnirtingam mūšiui, kluonas buvo sudegintas. Sodybos šeimininkus su mažais vaikais ištremė į Sibirą.

Už senųjų Druskininkų kapinių aukštų pušų pavėsy je telkšo baigiantis užakti Mergelių ežeras. Pokario metais naktimis čia būdavo metami aikštėse ir gatvėse išniekintų, mūšiuose žuvusių partizanų kūnai. Yra išlikusių tai mačiusių liudytojų. Yra žinoma dyviliai ežere bei silsinčių partizanų pavidžių. Spėjama, kad ežeras saugo dar keleto nežinomų partizanų palaukus. Ežero dugnas ir pakrantės labai dumblėtos, tad palaikü iškelti nepavyko.

Kalvelėje prie ežero druskininkiečiai partizanams pastatė memorialą: betono paminklą su stilizuotu kryžiumi ir 12 marmurinių plokščių su kritusiu partizanų vardais. Paminklą projektavo architektas Vytautas Petkevičius, darbus vykdė Vladas Kleinotas, organizavo Vincas Juškevičius.

Per memorialo šventinimo iškilmes buvo aukotos šv. Mišios, kalbėjo ivykių liudytojai, dainavo Druskininkų politinių kalinų ir tremtinii choras.

Antanina GARMUTĖ

Per kryžiaus šventinimo iškilmes Jaskoniu k. kalba paminklo autorius Vytautas Korotiejus-Upėnis, Naikintuvas

Antaninos GARMUTĖS nuotraukos

Ivykių liudytoja - sodybos šeimininkė Antanina Jeskelevičienė

Dekojame mūsų prenumeratoriams: p. Stasei Fabijonienėi ir p. Vandai ir Vytautui Šliūpams iš Kalifornijos- 75 USD.

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Bronė Tamošaitytė-Šuminskienė
1926-1994

Rugpjūčio 12d. po sunkios ligos mire buvusi Intos lagerių politinė kalinė Bronė Tamošaitytė-Šuminskienė. Vyras neteko žmonos, sūnus motinos, o anūkė - močiutės, atstojusios motina.

Netekome jautrios širdies žmogaus, puikios tapytojos. Liki tik jos tapyti paveikslai: peizažai, portretai, šviesiausiomis spalvomis su meile ir viltimi tapytas Dievo Motinos su kūdikiu ant rankų paveikslas.

Pirmaisiais pokario metais išplešta iš Raseinių gimnazijos suolo ir su grupė moksleivių be kaltės nuteista, Bronė bausmę atliko Intos lageriuose. Vėliau čia pat, būdama tremtyje, sukūrė šeimą. Sugrįžo į Lietuvą su vyresniuoju sūnumi. Jaunesnysis - dar kūdikis liko palaidotas Komijoje. Jo palaikus parsivezė į Lietuvą prieš keletą metų.

Velionė tikėjo, kad Lietuva atgims, bet tikrojo nepriklausomybės atkūrimo nesulaukė...

Palaidota naujose Ukmurgės kapinėse. Tebūna lengva jai Tėvynės žemelė, te amžinai jai oš aukštos lieknos pušys. Ilsekitis ramybėje.

Liūdi grupė draugų

Juozas Rudokas

1921-1994

Birželio 15d. negailestinga mirtis išplėsė aktyv. LPKT斯narį, politinį kalinį Juozą Rudoką.

Velionis gimė 1921m. Anykščių raj. Niuronų k. Partizanova, buvo suimtas ir nuteistas 10 metų. Kalejo Intos lageriuose.

Tebūnie jam lengva gimtojo Niuronų kaimo smiltis!

Nuoširdžiai užjauciamame velionio žmoną, dukrą, seseris, artimuosius.

LPKT斯 Anykščių skyrius

Janina Krištanavičiūtė

1927-1994

Gimė Kėdainių raj., Dotnuvoje. 1941m. birželio 13d. iš Kėdainių geležinkelio stoties su tėvais buvo ištremta į Altają.

1942m. sužinojo apie tévelio žūtį Rešotų lageryje.

1947m. su motina ir jaunesniaja sesute slapta grįzo į gimtinę, o 1949m. vėl visas tris suėmė ir nuteisė kalęti Lukiskiu, Šilutės, Taišeto kalėjimose. Po to ištremė- atgal į Altajaus kraštą.

Grįzo į Lietuvą 1958m. bei sveikatos.

Néra didesnio skausmo už amžiną išsiskyrimą, kurį partiniai sesuo ir artimieji, Janina pažinojė Altajaus krašto tremtiniai.

Ilsekitis ramybėje šalia motinėlės kapo ir tévelio kapo žemės saujos iš Rešotų lagerio.

Parduodame arba išnuomojame sodybas:

Panevėžio raj. Miežiškių apyl. Limeikių k. 18 ha žemės. Kreiptis: Emilia Zalagénienė, Vilniaus g. 17-61, Panevėžys.

Sodyba su visais patogumais netoli Biržų esančioje gyvenvietėje.

Teirautis tel. (8-240)45785.

REMINYS

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė

1994 m. rugpjūčio 19 d. Nr. 19 (124). SL289.
Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas,

Kaina 45 ct

tel. 223508

Redakcija: Danutė Bartulienė, Birutė Oksaitė, Edmundas Simanaitis, Irma Žukaitė